ePublishing

13th Panhellenic Conference on Didactics in Science and new Technology in Education

Vol 14, No 1 (2025)

14th Panhellenic Conference of Didactics in Science Education

The Influence of the European Education Policy on Analytical Science Programs in Elementary School in Greece

Eleftheria Ntourou

doi: 10.12681/codiste.7803

https://epublishing.ekt.gr | **e-Publisher:** EKT | **Downloaded at:** 03/02/2026 04:57:33

Η Επιρροή της Ευρωπαϊκής Εκπαιδευτικής Πολιτικής στα Αναλυτικά Προγράμματα Φυσικών Επιστημών στο Δημοτικό στην Ελλάδα

Ελευθερία Ντούρου
Υποψήφια Διδάκτορας,
Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
entouroa@eled.auth.gr

Περίληψη
Οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης προτάσσουν την «αποτελεσματικότητα», τον «ανταγωνισμό» και την «καινοτομία» ως κύριους στόχους της εκπαίδευσης. Αυτές οι έννοιες αναπαράγονται στον εκπαιδευτικό λόγο και αντικατοπτρίζονται στα αναλυτικά προγράμματα. Αναλύοντας τις λέξεις και έννοιες που χρησιμοποιούνται στα έγγραφα της ΕΕ και πώς αυτές επηρεάζουν τη διαμόρφωση του περιεχομένου των μαθημάτων, η έρευνα επιδιώκει να αναδείξει τις κοινωνιολογικές συνέπειες αυτών των πολιτικών στην ελληνική πρωτοβάθμια εκπαίδευση – ειδικότερα στις φυσικές επιστήμες – και να συμβάλλει στον προβληματισμό για την κατεύθυνση της εκπαίδευσης στην Ελλάδα, αναδεικνύοντας τις κοινωνικές προεκτάσεις της μετατροπής της εκπαίδευσης σε εμπόρευμα και προτείνοντας τη σημασία της κοινωνικής διάστασης στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Λέξεις κλειδιά: αναλυτικά προγράμματα, εκπαίδευση, Ευρωπαϊκή Ένωση, φυσικές επιστήμες

The Influence of European Educational Policy on the Natural Sciences Curricula in Primary School in Greece

Eleftheria Ntourou
PhD Student, School of Education, Aristotle University of Thessaloniki
entouroa@eled.auth.gr

Abstract
The neoliberal policies of the European Union promote "efficiency," "competition," and "innovation" as the main objectives of education. These concepts are reproduced in the educational discourse and reflected in the curricula. By analyzing the words and concepts used in EU documents and how they influence the shaping of course content, the research seeks to highlight the sociological consequences of these policies in Greek primary education - especially in the natural sciences - and to contribute to the reflection on the direction of education in Greece, by revealing the social implications of turning education into a commodity and emphasizing the importance of the social dimension in the educational process.

Keywords: curricula, education, European Union, natural sciences

Εισαγωγή

Στην παρούσα εποχή, η εκπαίδευση δεν θεωρείται πλέον αποκλειστικά κοινωνικό αγαθό, αλλά έχει μετατραπεί σε εμπόρευμα, κυρίως λόγω των νεοφιλελεύθερων πολιτικών που προωθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση (Γρόλλιος, 1999). Αυτές οι πολιτικές ενσωματώνουν όρους όπως "αποτελεσματικότητα", "ανταγωνιστικότητα" και "επιχειρηματικότητα", οι οποίοι συχνά επηρεάζουν τη θεματολογία των σχολικών προγραμμάτων. Η εκπαίδευση γίνεται όλο και

Αναγνωριστικό ψηφιακής εργασίας: https://doi.org/10.12681/codiste.7803

περισσότερο προσανατολισμένη στην αγορά εργασίας και στην παραγωγή "προϊόντων" που μπορούν να αξιολογηθούν, αντί να θεωρείται ένα συλλογικό κοινωνικό αγαθό για την ανάπτυξη της προσωπικότητας και της κοινωνικής συνοχής (Κοτσανίδου, 2019).

Η ΕΕ προωθεί πολιτικές που ενισχύουν τον νεοφιλελευθερισμό στην εκπαίδευση, με στόχο την προσαρμογή των εκπαιδευτικών συστημάτων στις ανάγκες της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και την ενίσχυση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων (Μιχαηλίδου, 2016). Στην περίπτωση της Ελλάδας, οι αλλαγές στα αναλυτικά προγράμματα, όπως τα ΔΕΠΠΣ του 2003, αντικατοπτρίζουν τις επιδράσεις αυτών των πολιτικών.

Η έρευνα αυτή επικεντρώνεται στην επιρροή των νεοφιλελεύθερων πολιτικών της ΕΕ στα αναλυτικά προγράμματα φυσικών επιστημών, ειδικότερα στα ΔΕΠΠΣ του 2003 στην Ελλάδα, μέσα από την ποιοτική ανάλυση επίσημων εγγράφων της ΕΕ. Η έρευνα εξετάζει πώς οι λέξεις και οι έννοιες που προωθούνται από την ΕΕ εισέρχονται στο εκπαιδευτικό υλικό και διαμορφώνουν τη διδασκαλία και μάθηση των φυσικών επιστημών στα ελληνικά δημοτικά σχολεία.

Θεωρητικό Υπόβαθρο

Η εκπαίδευση παραδοσιακά θεωρείται κοινωνικό αγαθό, το οποίο πρέπει να παρέχεται σε όλους τους πολίτες ανεξαρτήτως οικονομικής κατάστασης ή κοινωνικής θέσης. Αυτή η θεώρηση υποστηρίζει ότι η εκπαίδευση συμβάλλει στην κοινωνική συνοχή, την ατομική ανάπτυξη και την ευημερία της κοινωνίας στο σύνολό της.

Οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές επηρεάζουν την εκπαίδευση με την προώθηση της εμπορευματοποίησης της, θέτοντας στόχους που σχετίζονται με την αγορά εργασίας, την αποτελεσματικότητα και την ατομική ανταγωνιστικότητα. Η εκπαίδευση, υπό αυτή την οπτική, γίνεται ένα μέσο προετοιμασίας για την "αγορά", παρά μια διαδικασία προσωπικής ανάπτυξης και κοινωνικής συνείδησης (Γρόλλιος, 1999· 2003).

Η ΕΕ εφαρμόζει πολιτικές που επιδιώκουν την ενίσχυση των οικονομικών και κοινωνικών στόχων μέσω της εκπαίδευσης, αλλά και την εναρμόνιση των εκπαιδευτικών συστημάτων των κρατών μελών της. Αυτές οι πολιτικές επηρεάζουν τις αναλυτικές κατευθύνσεις που καθορίζονται για τα σχολεία, όπως η ενίσχυση των STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) και η προώθηση της εκπαίδευσης για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία (Γρόλλιος, 2025).

Μεθοδολογία

Χρησιμοποιώντας την ποιοτική ανάλυση περιεχομένου (Seddighi et al., 2021) αναλύονται επίσημα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως στρατηγικές για την εκπαίδευση (π.χ., Λευκή Βίβλος «Διδασκαλία και Μάθηση: Προς την Κοινωνία της Γνώσης», «Στρατηγικής της Λισαβόνα», «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010»), αναφορές και συστάσεις που σχετίζονται με την εκπαίδευση, καθώς και εγχειρίδια και πολιτικά κείμενα που καθορίζουν τις κατευθύνσεις για τη διδασκαλία των φυσικών επιστημών στην Ευρώπη.

Κεντρικό σημείο της μεθοδολογίας είναι η ανάλυση των λέξεων και εννοιών που εμφανίζονται στα ευρωπαϊκά έγγραφα και πώς αυτές "μεταφράζονται" στα ελληνικά αναλυτικά προγράμματα. Για παράδειγμα, λέξεις όπως "αποτελεσματικότητα", "αξιολόγηση", "καινοτομία", "αγορά", "ανταγωνιστικότητα", κ.ά., είναι έννοιες που συνδέονται με τον νεοφιλελευθερισμό και χρησιμοποιούνται σε επίπεδο πολιτικής στην ΕΕ. Αυτές οι έννοιες μπορεί να επηρεάζουν τον τρόπο που δομούνται τα ΔΕΠΠΣ του 2003 και πώς οι δάσκαλοι κατανοούν και εφαρμόζουν τα προγράμματα.

Η ανάλυση βασίζεται σε μεθόδους θεματικής ανάλυσης, όπου εντοπίζονται επαναλαμβανόμενα μοτίβα και έννοιες στις πολιτικές της ΕΕ και στα ΔΕΠΠΣ του 2003,

εστιάζοντας στον τρόπο που η γλώσσα της εκπαίδευσης έχει αλλάξει λόγω των νεοφιλελεύθερων πολιτικών.

Σκοπός και Στόχοι

Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στην κατανόηση του πώς η ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική έχει επηρεάσει τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών των μαθημάτων φυσικών επιστημών στο Δημοτικό Σχολείο, στην Ελλάδα.

Ταυτόχρονα, εξετάζονται το περιεχόμενο της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής, η κατανόηση του περιεχομένου και των στόχων του Δ.Ε.Π.Π.Σ μέσα από την ανάλυση των εκπαιδευτικών περιγραφών, των δομών των προγραμμάτων και των προτεινόμενων μεθόδων διδασκαλίας και αξιολόγησης των μαθητών, η επίδραση των πολιτικών κατευθύνσεων της Ε.Ε. στην εκπαιδευτική διαδικασία στην Ελλάδα, και τέλος το αν και κατά πόσο ευθυγραμμίζεται με τους στόχους και τις προτεραιότητες της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής εξετάζοντας τις κοινές αρχές, τις απαιτήσεις και τις οδηγίες που έχουν τεθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και συγκρίνοντάς τες με το περιεχόμενο και τους στόχους των αναλυτικών προγραμμάτων.

Προκαταρκτικά Ευρήματα

Παρ' ότι η έρευνα βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη, φαίνεται ότι η κοινωνική και η παιδαγωγική διάσταση της εκπαίδευσης έχει υποχωρήσει μπροστά στην οικονομική της διάσταση, με την αναφορά και επανάληψη εννοιών όπως «αποτελεσματικότητα», «παραγωγικότητα», «ανταγωνιστικότητα» στα επίσημα έγγραφα της ΕΕ που σχετίζονται με την χάραξη της εκπαιδευτικής της πολιτικής.

Οι έννοιες του «ανταγωνισμού» και της «αγοράς» είναι κυρίαρχες στις πολιτικές της ΕΕ και αποτελούν τη βάση για τη διαμόρφωση της εκπαιδευτικής πολιτικής της.

Συμπεράσματα και Μελλοντική Έρευνα

Λαμβάνοντας υπόψιν την ευθυγράμμιση των πολιτικών που ακολουθούνται στην χώρα μας, με τις κατευθύνσεις που δίνονται από την κοινή ευρωπαϊκή πολιτική, αναμένεται ότι υπάρχει η αντίστοιχη ευθυγράμμιση και στον τομέα της εκπαίδευσης.

Αυτή η έρευνα μπορεί να επηρεάσει την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο η πολιτική επηρεάζει την πρακτική στην εκπαίδευση και να ενισχύσει την ποιότητα της εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Επίσης, μπορεί να προωθήσει την ανάπτυξη νέων μεθόδων, εκπαιδευτικών πρακτικών και πολιτικών που μπορούν να βελτιώσουν την εκπαιδευτική διαδικασία

Επιπλέον, έχει και κοινωνική αξία αφού τα αποτελέσματα της και οι προτάσεις που θα προκύψουν θα μπορέσουν να αναδείξουν πώς μπορούν να ευθυγραμμιστούν τα Α.Π. με τις ανάγκες της κοινωνίας και της εκπαίδευσης και να αναδείξουν το προοδευτικό χαρακτήρα της εκπαίδευσης.

Βιβλιογραφία

Γρόλλιος, Γ. (1999). *Ιδεολογία, Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Πολιτική. Λόγος και Πράξη των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων για την Εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg. ISBN 9789600107852

Γρόλλιος, Γ. (2003). Θεμελίωση, στοχοθεσία και διαθεματικότητα στο νέο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών για την υποχρεωτική εκπαίδευση. *Εκπαιδευτική κοινότητα, 67,* 30-37. Ανακτήθηκε από: https://www.fa3.gr/arthra/21-%20Diathematiko-grolios.htm

Γρόλλιος, Γ. (2025). *Τα προγράμματα Σπουδών του Δημοτικού Σχολείου 2003-2021*. Gutenberg. ISBN: 978-960-01-2619-8

Κοτσανίδου, Ε. (2019). Η επίδραση της ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής στα Προγράμματα Σπουδών Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης Ελλάδας και Κύπρου κατά την περίοδο 2000-2015. [Αδημοσίευτη Διπλωματική Διατριβή]. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. https://apothesis.eap.gr/archive/item/145768

Μιχαηλίδου, Π. Μ. (2016). *Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική: Στόχοι των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης* [Αδημοσίευτη Διπλωματική Διατριβή]. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. https://www.openarchives.gr/aggregator-openarchives/edm/IKEE_AUT/000097-_282856

Seddighi, H., Yousefzadeh, S., & López, M. L. (2021). Qualitative content analysis as a research method to investigate hazards information in school textbooks. *MethodsX, 8,* 101559. https://doi.org/10.1016/j.mex.2021.101559